

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

Megjelenik minden pénteken legalább egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 4 ft, félévre 2 fttal fizethetnek elő, negyedéves előfizetés el nem fogadtatik.

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Pénz- és értékküldemények az
ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ
(Dr. Hintz György, e. pénztárnokhoz),
a lap szellemi részét illető közlemények az
ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ
(Gamauf Vilmos, e. titkárhoz)
czimzandók.

A hirdetési díj-szabályzatot lásd az utolsó lapon

Lapfelügyelő bizottság: Paget János elnök; Berde Áron, b. Huszár Sándor, Mina János, Nagy Ferencz, Szabó Samu, Szentgyörgyi József.

Értesítés.

Az erdélyi gazdasági egylet hivatalos irodája és titkári hivatala 1875. október hó 6-ától kezdve bel-középutca, 13. szám, földszint (gróf Mikó Imre ő nmlga házában) van elhelyezve.

Hivatalos órák: hétköznapokon d. e. 10—1 óráig, délután 3—5 óráig; vasár- és ünnepnapokon délelőtt 10—12 óráig.

Kolozsvártt, 1875. szeptember hó 30-án.

Gamauf Vilmos,
egyleti titkár.

A tordai vándorgyűlés.

Az erdélyi gazdák negyedik vándorgyűlése, mely 1875 szeptember 29. és 30. és october hó 1. 2. és 3. ik napjain Tordán folyt le, újabb és fényes tanubizonyosságát szolgáltatva annak, hogy ez intézmény életképessége ma már minden kételyen felül áll, hogy érdekessége és fontossága évről évre fokozódik. A személyes érintkezés és eszmecserének oly kiváló előnyei vannak főleg a gyakorlat terén működő egyéneket illetőleg, hogy a különben nem épen gyorsan meghódítható inkább conservatív természetű gazdák is az ügy fontosságától áthatva örömmel sereglenek a majd itt, majd ott kitűzött zászló alá!

A tordai gyűlés előértekezletét szeptember 29-én esti 6 órakor erdélyi gazdasági egyleti alelnök

br. Huszár Sándor nyitá meg, ki az eddigi szokáshoz híven, időnyeres tekintetéből kijelölő bizottság megválasztását hozta indítványba, mely a különböző bíráló és kiránduló bizottságok névsorát a másnapi rendes gyűlésre javaslatképpen beterjessze. A candidáló bizottság Nagy Ferencz, Lázár Lipót, Gyárfás Ferencz, Velits Ödön és Gamauf Vilmos tagtársakból megalakulván, azonnal munkához is fogott és az egyesek kívánságainak lehetőleg érvényt szerezve, dolgozatát majd egy órai munka után be is fejezte. Nyolcz órakor a „magyar korona“ vendéglő termei közel másfél száz tagnak adtak helyet, kik a legderültebb hangulatban költék el a híres tordai pecsenyét, fogyaszták a pompás riesling bort. A pohár köszöntések a vendégeknek általában, majd az egyes jeleseknek szóltak és kevés kivétellel az által tüntek ki, hogy röviden és elmésen oldották meg a kitűzött feladatot.

Szeptember 30-án délelőtt a megyeház nagy termében gyűltünk össze, a kétszázon felül jelentkeztettek közül fájdalom számosan nem érkezhettek meg, köztük több várvavárt „magyarországi“ is. B. Huszár Sándor 10 órakor megnyitván a gyűlést mindenekelőtt mély sajnálattal emlékezik meg egyleti elnök gr. Mikó Imre ur gyengélkedéséről, mely az érdemdús hazafit elnöki székének elfoglalásában gátolta. A hatóságok és testületek képviselői jelentkezésre szólittatván fel, — sajnálattal kellett meggyőződnünk arról, hogy a nmlgu földmívelési mi-

niszterium mely eddigi gyűléseinken mindig képviselve volt, ezuttal repraesentatiójával senkit meg nem bizott. A törvényhatóságok közül Alsó-Fehér, Hunyad, Küküllőmegye és Udvarhelyszék, a városok közül Déva, Sz.-Udvarhely, és Felvincz, a testületek közül az országos magyar, az erdélyi szász, a küküllőmegyei, a bécsi, felső-ausztriai, stíriai és galicziai gazdasági egyletek voltak képviselve. A szepeni küldött, Ongerth Mihály lelkész urban egy kitűnő pomologust tanultunk tisztelni, ki minden szabad percét szakmájának szentelve, a gyümölcs-termelés emelésében és terjesztésében a Királyföldön már is nagy érdemeket szerzett.

A napirend további tárgyát a kijelölő bizottság javaslata képezte, mely a meg nem jelentek miatt több módosításnak lett alávetve. Vándorgyűlési titkár Gamauf Vilmos a dévai határozatok mikénti végrehajtásáról referálván, alkalma nyílt a gyűlésnek meggyőződnie arról, hogy az erdélyi gazdasági egyesület igazgató választmánya személyében buzgó és lelkiismeretes végrehajtó közeggel rendelkezik.

Most a napirend során Sámi László vette át a szót, felolvassván értekezését „A hasznos emberekről“. A köztisztelőben álló hazafi ezen remek műve a gyűlés osztatlan elismerését vivta ki és valóban nem tudjuk mit csodáljunk e rövid elmefutatáson leginkább — azon mesteri logikai egymásutánt-e, a melylyel az egyszerűből a véghetetlen különyszerűre megy át, vagy azon eszmegazdagságát, mely a fenséges gondolatok hosszú sorát tüntetve elé, azokat mégis oly népies ruhában mutatja be, hogy régi kedves ismerősökre vélünk bennük találni! És szerintünk épen abban rejlik Sámi irodalmi működésének legnagyobb érdeme, hogy mély jelentőségű eszméit egyszerű és nemes modorban adja elő, mely a laicusnak, különben nem nagyon fogékony figyelmét lekötve, a szó legszebb értelmében népszerűsíti felvett tárgyát! A jeles értekezés melynek közlését lapunk jövő számában kezdjük meg, két korszerű indítványt is foglal magában, t. i. hogy jutalmaztassék meg azon község, mely határára egy év alatt legtöbb gyümölcsfát ültet ki, valamint azon község is, mely a leggazdagabb iskolai könyvtárral bír. Tán mondanunk is felesleges, hogy

vándorgyűlés ezen indítványokat egyhangu helyesléssel magáévá tette.

Második értekező Velits Ödön „Adatok Tordamegye és Aranyosszék gazdasági statistikájához“ című munkálatát nem csak azért üdvözlöttük őszinte örömmel, mert egy nálunk még ugy szólván, parlagon heverő téren tett sikeres foglalást; hanem főleg azért, mert a száraz számok halmaza mellett benne az érdekes reflexióknak is terjedelmes rész jutott, mely felejtetni engedé azon, szerző hibáján kívüli fogyatkozást is, hogy az adatok nem terjedhetek ki a jelzett törvényhatóságok minden járására, vagy pedig itt-ott egyes részleteikben nem nyújthattak elég biztosítékot valódiságukra nézve. Mondanunk sem kell, hogy vándorgyűlés feszült figyelemmel kísérte a t. előadó ur érdekes dolgozatát és őszinte köszönetének jegyzőkönyvileg is kifejezést adott.

Az ülés befejezte előtt földbirtokos és ügyvéd Pávai Vajna Elek nyújtott be egy sürgősségi indítványt az iránt, hogy a hazai törvények, törvényesített rendeletek, birtokviszonyaink és jeleni körülményeink alapján a birtokjogi fogalmakhoz, de szükségünk és anyagi erőnkhez is alkalmazottan „erdőtörvényjavaslat“ kidolgozására egy bizottság küldessék ki. Vándorgyűlés a t. felszólaló ur indokait magáévá tévén, a szükséges lépéseknek megtételére az erdélyi gazdasági egyesületet kérte fel.

A tárlat, mely a casino majdnem szüknek bizonyult helyiségeiben volt bemutatva, örvendetesen győzött meg arról, hogy minden korábbi versenytársát felülmulva az erdélyi részekben eddig páratlanul áll, ugy tartalmassága, mint rendezői csin és czélszerűség tekintetében. A jelentékenyebb osztályok külön teremmel rendelkeztek, mi által a legkedvezőbb összbemutató, de egyszersmint a legtanúságosabb összehasonlítás érethetett el, az állatok a fiscusi épület, a gépek a megyeház udvarán voltak elhelyezve, míg a csinos erdészeti csoport a casino udvarát díszítette. Leggazdagabb ezuttal is a gyümölcskiállítás volt, melynek bátorkeszi lelkész Kovács József csoportjai képezték legdrágább kincsét. Az egyes kiállítók kitüntetéseit a terjedelmes jegyzőkönyv különben is közölvén, a nevek hosszadalmas elősorolásától e helyen tartózkodunk.

Részben még az nap délután, részben más nap kezdették meg a különböző bíráló s ki-

ránduló bizottságok buzgó működésüket, melynek eredménye a vasárnapi záruláson volt bejelentendő.

October 3-án délelőtti 10 órakor „megfogyva bár, de törve nem“ ezuttal utoljára gyűltünk össze a megyeház nagy termében. A bíráló bizottságok jelentései nem nagy figyelmet keltettek, mert a nevezetesebb díjak odaitélése a tagok előtt már tudva volt — annál érdekesebbek voltak a dévai vándorgyűlés utasításából az erdélyi gazdasági egyesület által beterjesztett és elfogadásra ajánlott bírálati alapelvekre tett észrevételek, sőt némely jelentésből örömmel értesültünk arról, hogy az illető bizottság az ajánlott elveket a menyire lehetett, már a jelen működésekor alkalmazta is. Alapos reményünk van, hogy a bírálati alapelvek az évek során tapasztalattal bővítve s pótolva, biztos támaszt fognak a bírálat kényes munkájára felkért tagoknak nyújtani, másrészt pedig a közönség által még a tárlat tartama alatt gyakorolható ellenőrzésnél fogva esetleges kedvezményezésnek is elejét venni.

A szántóverseny, mint a bíráló bizottság jelentéséből kitűnt, gyengén sikerült, egyrészt a kijelölt munkatér alkalmatlan volta, másrészt a csekély részvét miatt.

Felette fontosnak tartjuk azon életrevaló indítványt, hogy jövőben a gépbírálat az ekék gyakorlati kipróbálására is terjedjen ki, melyhez részünkről még azt ajánlanók csatolni, hogy a mennyire lehet minden eszköz és gép működésbe helyeztetésük és díj csak ezen kísérlet eredménye alapján adassék. Igaz ugyan, hogy a rendelkezésre álló aránylag rövid időben még így se fogunk teljesen megbízható és döntő ítéletet mondhatni, — de mindenesetre inkább megközelítjük az igazságot, mint hogy ha pusztán a szerkezetet vesszük alapul.

A cselédek és okszerű szőlőmivelők jutalmazására kiküldött bizottság szerény egyéni nézetünk szerint a díjakat nagyon is elaprózta mert mi ezen jutalmazás által két ezélt tartunk elérhetőnek, egyszer a multban szerzett érdemek méltánylását, másodszer — és ebben találjuk részünkről az intézmény legfontosabb indokát — a cselédség, a szőlőmivelő kis gazdák buzdító ösztönzését! Hogy pedig 1 db arany vagy tallér valami nagyon hathatós ösztönzésül szolgálhatna, az eddig hanyagokat évek hosszú során át példás viseletre és szorgalomra ser-

kenthesse, abban legalább is kételkedni bátorodunk.

Az erdélyi gazdasági egyesület jelentést tett azon sajnós körülményről, hogy az első (marosvásárhelyi) vándorgyűlés által kiírt szőlészeti pályakérdés kitűzése már két ízben sikerre nem vezetett és a jelen gyűléstől, mint a pályadíj kitűzőjének jogutódától a további teendőkre nézve utasítást kért. A véleményezésre kiküldött gyümölcsbíráló bizottságnak elfogadott azon nézete, hogy a beérkezett két pályamunka szerzőik beleegyezésével egybeolvasztassék, vagy pedig, ha ez ellenzésre találna, a pályakérdés újból kiírassék.

A kiránduló bizottságok jelentéseit a nagyon előrehaladott idő dacára nagy érdeklődéssel hallgatta meg a vándorgyűlés. Ismert kipróbált erők, mint Vörös Sándor, Gál Domokos, Kodolányi Antal és Szabó Samu mellett a vándorgyűlés újabb nemzedéke is szép helyet vívott ki magának: Magyar Efraim, Réthi János, Nagy Albert és Székely János kissé nagyobb sikerrel küzdvén meg a reájok nézve új feladattal. Több részről azon nem egészen indokolatlan megjegyzést hallottuk, hogy jövőre a szemlére kitűzendő jószágok száma szállíttassék le, hogy a bírálatnál is fontos szerepre hivatott erők tul ne terheltessenek vagy szét ne forgácsoltassanak.

Ha a dévai gyűlés résztvevőinek Vajda-Hunyad vára s a petrosényi kirándulás kiváló élvezetet nyújtott, e tekintetben Torda is megtette a magáét, mert azt hisszük, hogy úgy a torockói expedíció tagjai, mint a tordai hasadék fáradhatlan zárandokai örömmel fognak visszaemlékezni regényes utjukra, melyet szíves vezetők kalauzolása s derék házi urak vendégszeretete tett kellemessé és felejtetlenné.

Miután Bereczki Sándor bejelentett értekező a gyűlésen meg nem jelenhetett, közérdekű themája: „A váltóéke fontosságáról“ tárgyalás nélkül maradt és Dr. Wolff Gyula értekezett mint utolsó: „A középmarosi borvidék első kerületének szőlészeti iparáról.“ Ő volt az, ki fényes bizonyítékául szolgálhatott azon bibliai mondás igazságának, hogy miként lesznek az utolsók elsőkké. Gyönyörű tetszetős irmodora, tapintattal párosult őszintesége s reflexióinak megkapó igazsága, a legbecsesebb ér-

tekezések sorába emelte a szép dolgozatot, melynek hogy minél üdvösebb gyakorlati eredménye is legyen, szívünkben őhajtuk.

A jövő évi gyűlhelyre vonatkozólag, miután meghívás a gyűlés bezártáig nem érkezett, vándorgyűlés az alapszabályok értelmében az erdélyi gazdasági együletet bizta meg a szükséges intézkedések foganatosításával.

Az indítványokra kerülén a sor, tordamegyei alispán Miksa Elek 60 társa nevében egy általuk aláírt indítványt terjeszt be melyben tüzetes indokolás alapján azt kéri, miszerint vándorgyűlés tanár Nagy Ferencz számos érdemei hazafias méltánylásaképpen és fáradozásainak némi jutalmául teljes elismerését és hálás köszönetét e vándorgyűlés jegyzőkönyvébe örök emlékül igtassa be, — vándorgyűlés a kegyelet e szép nyilvánulását hosszas és lelkes éljenzéssel magáévá tette és az indítvány foganatosítását elrendelte. Kodolányi Antal és társai több közgazdaságilag fontos törvény érdekében az országgyűléshez kérvényezni — Vályi Elek és társai a zuglegelészet meggátolása céljából hasonló lépést tenni indítványoznak, mindkettő elfogadtatott és miután elnök lelkes beszédben az áldozatkész tordai polgároknak őszinte köszönetet mond az erdélyi gazdák negyedik vándorgyűlése bezáratott.

Vázlatos tudósításunkat nem fejezhetjük be a nélkül, hogy köszönetet ne mondjunk a Miksa Elek ur buzgó elnöklete alatt működött fáradhatatlan intéző bizottságnak, melynek ernyedetlen munkájából Nagy Ferencz, Wolff Gábor, Dr. Wolff Gyula, Szentpéteri Antal, Velits Ödön uraknak oroszán rész jutott. Jutalmazza meg őket és az itt meg nem nevezhetett derék közreműködőket azon édes öntudat, hogy önzetlen munkájukat teljes sikerrel közmegelegedésre végezheték.

A k.-monostori tanintézet bér gazdasága. *)

Kezelője Vörös Sándor rendes tanár s gazdasági intéző.

Az intézetnek a k.-monostori alapítványi uradalomtól bérben birt gazdasága, a mint az intézetünk legutóbbi évkönyvében kimutatva lón, mintegy 755 kat. holdon foly.

Ezen terület eloszlik 307 h. szántóföldre.

204 h. rét, kaszálóra

242 h. legelőre s

2 h. szőlőre,

*) Az ideai intézeti értesítőből.

Szerk.

mely fennebbi számokban azonban a belsőségek s kertekül használt területek is bennfoglalvák.

Maga a birtoktest még mindeddig tagosítatlan, azonban a tagosítási munkálatok állapotából ítélve, a legközelebbi év már meghozza e bér birtokra azon rég óhajtott kedvező kort, mely fölszabadítván e birtoktestet a tagosítatlanság minden jót s előhaladást gátló bilincseiből, azt a szabad fejlődés s használat rendelkezésére bocsátván, tanintézeti célok szerint vezetendő gazdaság alapjává tehetendi.

Az eddig lefolyt évek alatt a birtok használata csak korlátolt lehetett s törekvésünk oda irányult, hogy azon részeken, melyek a tagosítás után is az intézetnek esendnek, a trágyázás s beható művelet által javítsunk. Ezen törekvésinknek meglőn azon kedvező eredménye, hogy az eddig terméketlen vagy silány terméseket nyújtó s a műveletlenség minden jellegeit magukon hordó területek mindinkább megnyugtató eredményeket adtak, régi állapotukból kivetkőztek s tanui lettek annak, miszerint a munka s a beható művelet a természet mostohasága mellett is sikerre juttathat s nem marad látszat nélkül.

Bizonyára még nem egy év, de hosszabb idő, sok munka és erő és sok körülménynek szerencsés elintézése kellend ahhoz, hogy e birtok úgy általában sikerrel kezelhető, valamint, különösen mint intézeti gazdaság, céljának megfelelő lehessen.

Jelenleg rövid vonásokban gazdaságunk főbb ágait tüntetjük ki, vonatkozva mindenkor korábbi évkönyvben már közlött adatainkra.

Szántóföldek. A birtok szántóföldi területének mindazon részei kivételével, melyek igen távoli s előnytelen fekvésüknél fogva a rájuk fordítandó trágya és munkaerőt meg nem hálálhatnák, s melyek összesen a szántóföldek 15%-át teszik, jelenleg már a szántóföldi terület legnagyobb része egyszer s részben másodszer is átrágyázott. Minek, valamint a rendszeres bemunkálásnak eredményeül tekinthetni, úgy a jobb termés eredményeket, valamint földeink megtisztulását is. Mult évi szántóföldi termés eredményeinket átlagokban a következő számok mutatják:

Búzából adott 1 k. hold átlagosan . . .	19 p. mérőt
rozsból " " " " . . .	15 " "
árpából " " " " . . .	24 " "
zabból " " " " . . .	16 " "
burgonyából " " " " . . .	320 " "
répából adott " " " " . . .	684 mázsát,

mely tételek némely terményeinknél nem mutatnak ugyan magas számokat, de olyan földrészeinken, melyek a trágyázás és megművelés nagyobb mérvében részesültek, termésátlagaink is igen kielégítőek voltak. *)

*) Egyes terményeink fajtáit illetve, kiemelhetjük, miszerint búzából a bánáti vettetik legnagyobb részben; mellette állandó és folytatálagos nemesítő művelésben az ausztriai részesül. Mindkettőnek

A tagosítás lévén hivatva felszabadtani a szántó-földeink használata felett nehezedeő akadályokat, megtörte után, minden valószínűséggel, igen kedvező terméseredményeket lehetend majd felmutatnunk. Ugyan ezen körülmény megvalósulta után álland majd csak módunkban czélszerű vetésforgást megállapítanunk, mit eddigelé a földeink legnagyobb részén nyomasztólag ülő községi ugar-tartási kényszer miatt megtennünk nem lehetett, kivéve egy 64 holdas területet, melyen a következő vetésforgás vitetik keresztül:

1. Ugar. 2. Búza. 3. Árpa. 4. 5. 6. Baltaczim 7. Rozs. 8. Zab. E forda azonban oda módosított, hogy a baltaczim helyett a jutalmazóbb luczerna vétetett föl s ismét ennek hosszabb tartósságától rendelkezési ügyeink végleges megoldásáig a forda is változást nyerend.

sikere kielégítőnek mondható. Árpából a két soros vettetik igen jó sikerrel. Zabból a kamcsatkainak jut folyton nagyobb tér jutalmazóbb eredményei miatt. A rozs és zab alacsony termésátlagai részint a részükre jutott termőhelyeknek még gyengébb erejétől, részint a mult évi nyárelői tartós szárazságtól erednek. Tengeriből a syrmiai fajta bizonyul igen jónak. Répából az oberndorfi sárga fajta mindedig igen háládatosnak mutatkozott. Hogy ugy kalászos, valamint kapás terményeinknél a sorművelés a legkiterjedtebb mérvben üzetik, csak futólag tartom szükségesnek megemlíteni.

Rétek. Kaszálók tekintetében birtokunk helyzete nem mondható kedvezőnek. Réteink két osztályba sorozhatók, u. m.; lapály és hegyi rétek sorába. A lapályon lévő kaszálóink részint a korábbi műveletlenség miatti elbokrosodás, részint igen alanti s vizenyős fekvésüknél fogva sem mennyiségileg, sem minőségileg óhajtott hozamokat nem adnak. Hegyi kaszálóink erdők közé ékelvék s termésük mig minőségileg jónak mondható, mennyiségileg hátramarad. Mindkét osztálynál sok telkesítési munka igényeltetik, mit az évek sorára felosztva, javítva haladunk előre s így már sikerült oda jutnunk, hogy egyik lapályrétünket a gépmunka számára alkalmassá tettük. Réti szénatermésünk holdankénti átlaga 19.93 mázsára megyen. Sarjuterme egyik réttünkön sem biztos. A mesterséges takarmánytermesztés ennélfogva a rétek szűk és nem elég jó termésait pótolja s ilyenekül termeltetnek luczerna, lóher és elegyes füvek is, baltaczim, bükköny, mohar és tengeri zölden felhasználva, melyeknek terjedelme rendszeren mívelt szántóföldünk 20%-át teszi, melyekből eddigelő mintegy 30 h. kaszáló létesített; azonkívül végül reméljük, hogy egyik kaszálóinkat rövid idő alatt öntözésre berendezhetjük.

(Vége köv.)

T A R S A L G Ó.

A Budapesten 1875. nov. 7—20-ig tartandó borkiállítás és borvásár programja.

I. A borkiállítás és borvásár helye és ideje.

A borkiállítás és borvásár helye az orsz. magyar Gazdasági Egyesület köztelke, Budapest. IX-ik ker., Ferencváros, Üllői ut 12. sz. Kezdetét veszi november hó 7-én, és tart november 20-ig.

2. A borkiállítás és borvásár célja:

a) Az ország földrajzi és helyzeti viszonyai szerint rendezni, lokálisálni a bortermő szőlőfajokat s azokból szüirt borokat, melyek már nagyban is termeltetnek; vagy kereskedelmi forgalom utján világkereskedelmi cikket képezni hivatottak, vagy a vidéki szükséglet fedezésére alkalmasak.

b) Módot nyújtani arra, hogy nemcsak a külföldi vevők Magyarországon összpontosított borkészleteivel a lehető legrövidebb idő alatt megismerkedhessenek, hanem hogy a termelő közönség a külföldi vevőkkel és kereskedőkkel személyesen érintkezésbe jöhessen s ez által boraink maguknak újabb piacot hódítván, nagyobb exportra szert tehessenek; s mindezekkel kapcsolatban

c) a minél jelesebb borok előállítására célzó törekvéseket előmozdítani és gyámolítani.

3. Tárgya a borkiállítással egybekötött borvásárnak:

A magyar bortermelés és boriparnak összes terménye, tehát nemcsak a fehér és vörös borok, koruk és kifejlődésük minden stádiumában, hanem az aszu, pezsgő, ürmös stb. borok minden fajtában.

4. A beküldendő borok felszerelési módja

A kiállítandó vörös és fehér borokat lehet ugyan bármilyen sötétebb színű, tetszetős alakú s hosszú nyaku palaczkokban (bouteillákban) kiállítani; de kívánatos mégis, hogy a vörös borok az ugynevezett bordeaux-i, a fehérek pedig a Rajna mellettén divatos világosabb színű palaczkokban küldessenek be; az aszaborok legtetszetősebbek világosabb színű palaczkokban (bouteillákban).

A dugaszokat dugaszoló vagy nyomó gép segélyével kell az üvegek nyekába szorítani, a bedugaszolt üveg száját ezen felül czimlemezekből készült kupakkal elzárni.

A czimlapoknál kívánatos, hogy azok izlések, a bor színéhez illők, és ne rítkó színűek legyenek.

A felírás mutassa a tulajdonos nevét, a termés helyét és évét.

Minden fajtából legalább 6 palaczk küldendő, ezenkívül eladásra tetszés szerinti mennyiségben, ugy kóstolónak is lehet küldeni kisebb üvegekben. Hozzájuk csatolván a következő statisztikai adatokat:

a) Hány akó terem az illető kiállítónál, s általában azon a vidéken a mustra-borból?

b) Neveztessek meg a piacz, hol eddig a bor eladatott?

c) Eddigi rendes ára?

d) Neveztessek meg a borvidék közlekedési eszközei, s tétessék ki, hogy a termelési hely hány órányira esik a vasuti vagy gőzhajó-állomástól?

e) Tétessék ki, hogy a vidék boreladása miként történt eddig; alkuszok, közbenjárók vagy egyenes egyezkedés utján?

f) Mily bormérték divatozik a vidéken, p. o. magyar vagy osztrák akó, veder avagy gönczi hordó?

g) Söprön tartatik-e a bor, vagy lefejtetik, és hányszor?

h) Nagyobb-e a termés a fehér- vagy a vörös borból?

i) Foglalkozik-e a vidék fajborok, aszu vagy ürmös stb. készítésével?

5. Bejelentés és beküldés.

A kiállítandó borok statisztikai adatokkal fölszerelve legkésőbb október 15-kéig bejelentendők a

Borkiállítási bizottmányának a „Köztelken“ Budapest.

(IX. ker. Ferenczváros, üllői ut, 12. szám.)

A kiállítási, eladási és mustra borok szállítási költsége a beküldőt terheli.

A boroknak okt. 25-kén már Budapesten kell lenniök; hogy a kiállítási bizottságnak elég ideje legyen azok elhelyezéséről gondoskodni.

6. A borvásár eredményes megtartása

végezt kívánatos, hogy a termelő személyesen legyen jelen a borvásárban; hogy borai eladását a legnagyobb haszonnal eszközölhesse; ha pedig az eladó jelen nem lehetne, meghatalmazottja által is képviselhető magát, sajátkezűleg kiállított felhatalmazvány által ezen jogát az illetőre ruházván.

7. A borvásár bezártával

visszamaradt mustra borok (ha azokra más intézkedés nem történt) elárvereztetnek s a borvásár rendezésével járó költségek fedezésére fordíttatnak.

8. A belépti díj

10 krajczárban állapított meg a látogató közönség számára.

9. A borvásár minél terjedtebb körökben való ismertetése céljából a kormány is felkérte, hogy az osztrák-magyar consulátusok útján e borvásárról értesítették a külföldi közönséget; míg a rendező bizottmány a hazai sajtóban e program, s rövid, felvilágosító és érdeket gerjesztő czikkok közlése által fogja az ügyet ismertetni: nemkülönben a kereskedelmi és iparkamarákat megkeresni, hogy a hazai borkereskedelemre oly fontos borvásár ügyét körültekintően köztudomásra hozni sziveskedjenek.

Budapesten, 1875. szept. 9.

Az orsz. Magyar Gazdasági
Egyesület Elnöksége.

A keszthelyi m. kir. vinczellér és kertész-iskola tantervezete.

(Vége.)

VII. Az elméleti és gyakorlati tanítás segédeszközei.

Az elméleti tanítás segédeszközeit képezik:

A m. kir. gazd. tanintézet birtokában levő ásvány-, növény- és állattani gyűjtemények, a mér- és természettan, továbbá a vegytani készülékek; a gyümölcsfajok megismerésére szolgáló mesterséges gyűjtemény stb., mely taneszközök a fenn-

forgó szükséghez képest a vinczellér és kertész-iskola tanulóinak szintén bemutatlatnak.

Gyakorlati beavatásra s a miveletek elsajátítására szolgálnak.

1. Az intézeti szőlőbirtok, a várostól $\frac{3}{4}$ órányira eső cserzei hegy délkeleti lejtőjén, mely 15 kat. hold területen részint régi alakjában tovább műveltetik, részint pedig évenkénti forgatás által új szőlővé alakítottatik s e szerint bő alkalmat nyújt a szőlők ültetése és berendezése körül felmerülő munkálatok s a szőlőmivélés minden módozatainak elsajátítására. Ugyanezen szőlőhegyen van a bor- és présház. A város közelében felállítandó erjesztő és kísérleti pincze, hol a bor készítése és iskolázása a bor teljes megéréseig a tanulók tényleges részvétele mellett eszközöltetik. A korszerűen berendezendő pinczében számos kísérletek fognak tétetni, melyek a különböző borfajok kezelésére megkívántatnak s a borjavításnak különböző módjai tudományos alapon gyakoroltatnak. A szőlő keleti lejtőjén egy gyümölcsfa-anyakert már meg van vetve; ezzel kapcsolatban a szőlőiskola és a fontosabb konyhakertészeti növények termesztése áll.

2. A tanulók gyakorlati beavatására fog továbbá használtatni a 8 kat. hold nagyságu intézeti kert, melynek 1 hold területén a mintaszőlőkert van, többi része pedig gyümölcsfa-iskola és anyakert, magiskola, szőlőiskola, konyha- és botanikus kertből áll.

Legtöbb tér van az elismert legnemesebb gyümölcsfák nevelésének, és gula-, szegély-, és redélyfákká alakításának szentelve.

E kisebb kertben vannak pedig a meleg és szaporítóház s a melegágyak.

3. A gazdasági tanintézet majorja és gazdasága, a menyinyiben azt a tanulók ideje megengedi, gyakorlati beavatásra szintén fel fog használtatni.

VIII. Vizsgák és bizonyítványok.

Minden félév végén vizsgák tartatnak, melyek eredménye következő osztályzat-fokokban nyer kifejezést:

1. Az előmenetelből: kitünő, jeles, jó, kielégítő, nem elégséges, rossz.
2. A szorgalomból: igen szorgalmas, szorgalmas, kevésbé szorgalmas, hanyag.
3. Munkaképességről: ügyes, közepeszerű, nem ügyes.
4. Szorgalomból, a munkálatok teljesítéséből; ernyedetlen, kitartó, törekvő, elégséges, nem elégséges.
5. Erkölesi magaviseletéről: az iskola törvényeivel megegyező, kevésbé megegyező, meg nem egyező.

Ki valamely tantárgyból nem elégséges osztályzatot nyert, újból tartozik vizsgát tenni, ily esetekben osztályzata „ismételt vizsga után“ hozzáadással a bizonyítványban világosan kitétetik. A ki ismételt vizsga után is rossz osztályzatot nyert, az mint a tanulásra képtelen, az iskolából elbocsátatik.

Ki a három évi tanfolyamot teljesen elvégzi, vinczellér- és kertész oklevelet nyer, de ehhez megkívántatik, hogy az illető minden vizsgát jó osztályzattal tegyen le.

IX. Fegyelmi szabályok és házi rend.

Az iskola kötelékébe lépő tanuló magát a fennálló fegyelmi szabályok és házi rend megtartására, belépése alkalmával, ünnepélyes fogadással lekötelezi.

A keszthelyi m. kir. gazdasági tanintézet igazgatósága.

EGYVELEG.

* Lapunk mellékletét: az erdélyi gazdasági egyesület köztelkéről kiadható kerti termékek kimutatását ajánljuk t. olvasóink szives figyelmébe.

* Az erdélyi gazdasági egyesület igazgató választmánya f. évi október hó 11-én délelőtt 10 órakor az új hivatalos helyiségben (bel-középutca 13. sz. gr. Mikóház) rendes havi ülést tart, melyre a t. tagok ezennel meghívóznak.

* Alapítványi helyek betöltése a kolozsmonostori m. kir. gazd. tanintézetben. A nmlgu földmívelés ipar- és kereskedelemügyi m. kir. miniszterium f. évi 18773. sz. alatt a nevezett gazdasági tanintézet alapítványi helyeire a következő hét folyamodót nevezte ki u. m. Szentkirályi János, Nagy József, Budai Mihály, Balogh Mózes, Ákoncz János, Deák Tamás és Pálffy Károlyt.

* Személyi hir. Tormay Béla a budapesti állatgyógyintézet tanára s lapunk n. t. munkatársa ugyanazon intézet ideiglenes igazgatójává neveztetett ki.

* A földmívelési ministeriumnak bennünket közelebről érdeklődő költségvetési tételei az 1876. évre következőképen vannak az országgyűlés elé terjesztve: központi igazgatás 287,887 frt, a gazdaság különböző ágainak emelésére 50,000 frt, gazdasági tanintézetek 227,750 frt, állami lótenyésztézetek 2 469,021 frt, vesztégintézetek 53,700 frt, a keleti marhavész és egyéb állatjárványok elfojtása 39,000 frt, budapesti állatgyógyintézet 37,000 frt, földtani intézet 26,300 frt, statisztikai hivatal 40,000 frt; a rendkívüli szükségletben: a budapesti állatgyógyintézet vizvezeték felállítására 1,500 frt, a Budapesten tartandó nemzetközi statisztikai congressusra és a szőlészeti nemzetközi statistika kiállítási költségeire 28,000 frt; evvel szemben a rendes fedezet következőleg van előirányozva: gazdasági tanintézetek 95,990 frt, állami lótenyésztézetek 2.09,270 frt, az 1874. évi XX. t. cz.-ben megállapított bírságokból 4000 frt, budapesti állatgyógyintézet 14,385 frt. Ezen költségvetési tételek országgyűlési tárgyalásuk előtt és alatt még hővebben fogunk foglalkozni.

* A trágya-fészek térfogatáról. A trágya-fészek — és nem a trágya-gödörök, mert a trágját gödörbe felhalmozni, nem okszerű dolog — tehát a trágya-fészek nagysága és terjedelme fölött mindig a marha létszám határoz. A prágai gazdasági hetilap erre vonatkozólag következő kiszámítást hoz: Minden 1000 font élő súly körülbelül 360 mázsa rendes minőségű trágját szolgálat évenként, a mi 720 köbláb tért foglal el. Ha már most kétszer hordjuk ki évenként a trágját, illetőleg ennyiszor ürítjük ki a trágya-fészeket, akkor min-

den 1000 font élősúly után 360 köbláb tért, és ha háromszor ürítettük ki az, akkor 240 köbláb tért kell számítani. Megjegyezve még hogy 4 lábnál a trágját magasabban felhalmozni nem lévén szabad, ennél fogva 1000 font élősúly után 2-szeri kihordás mellett 60 $\square$ ' tér számítandó a trágya-fészek építésénél. (K. A. N.)

* Az osztrák és német méhészek egylete idei vándorgyűlését szeptember hó második felében Strassburgban tartotta meg és mint egybehangzó tudósítások erősítik valamennyi elődénél fényesebb és sikerültebb volt. A látogatottságot illetőleg alig lehetett a rendező bizottságnak vérmes reménye, miután a gyűl hely Németországnak úgy szólván legszélsőbb határán fekszik, — annyival örvendesebb, hogy Európa majd minden tartományából összesen 900 résztvevő jelent meg. Élő méhek bemutatásában az első hely Baden és Franciaországot illette, az osztrák-magyar birodalomból Krain, Alsó-Ausztria s a Bánát volt képviselve. A tárlat második osztálya, mely üres méhlokot, méhészeti eszközöket és termékeket foglalt magában, minden tekintetben nagyszerűnek volt mondható. Az 1876. évi gyűl helyül Boroszló városa lön egyhangulag megválasztva, 1877-re nézve pedig a többség Linzben állapodott meg. A gyűlés nagy buzgósággal hallgatta az érdekes előadásokat, melyek két napon át 9—3-óráig tartottak; kiváló figyelmet a következők keltettek: „az utolsó áttelelésről“ előadó Dr. Dzierzon, — „a méhtenyésztés nagyban üzéséről“, előadó Lutzen, — és végre bécsi Gatter Károly előadása „a méhészeti vándortanárok hasznáról“. Fenntartjuk magunknak, hogy ezen nagy tetszésben részesült felolvasásokkal egy más alkalommal bővebben is foglalkozhassunk. A német birodalmi kormány 1500 frtot szentelt díjazásra, mely összeg a tárlat tartalmasságánál fogva teljesen fel is használtatható.

* Halálozás. Kremsmünsteri apát és a felső-ausztriai gazdasági egyesület érdemdús elnöke Dr. Reslhuber Ágoston szeptember hó 29-én jobb létre szenderült.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

Hirdetések.

**Gyümölcs csemetéket,
erdei fákat, gumós növényeket,
Gyökeres szőlővesszőket,**

(19) **legjobb és hiteles minőségben** (12—12.)
ajánl

a zámi jószágigazgatóság.

(Zám, Hunyad megye, posta- és vasút-állomás).

Kívánatra részletes árjegyzék magyar vagy német nyelven bérmentve nyerhető.

Gyümölcsmagvak

vad fákról szedve

$\frac{2}{3}$ részben körte és $\frac{1}{3}$ részben almával keverve
(30) **eladók, fontja 1 frt 50 kr.** (1—3)

Keszthely. (Zalamegye).

BELKE TIVADAR.

(1)

Diszfák, diszlombok, és különböző szabadban tevelő felfolyók, nem különben virággyökök, nem különben nagy választékban

TAUFFER FERENCZ

mag- és növénykereskedésében

KOLOZSVÁRT.

(41—52)

Legjobb és legolcsóbb forrás

ZONGORÁK és HARMONIUMOK

beszerzésére.

használt zongorák megcserélésére, valamint mindenféle húros hangszerek, azok alkatrészeinek és mindenféle húroknak vásárlására.

Zongora-kölcsönzési raktár.

Zongora-javítási műhely.

TRISKA FERENCZ

KOLOZSVÁRT,

a távirdai hivattal szemben.

Kívánatra legújabb, 1875-re szóló árjegyzékemmel bérmentve szolgálak. Üzletemben a lehető legnagyobb olcsóság a legszigorubb lelkiismeretességgel párosul.

Zongora hangolás bármily távol vidéken is olcsón elvállaltatik. (2) (20—26)

Piaczi árak.

A kolozsvári kereskedelmi s iparkamara hivatalos adatai nyomán.

A heti vásár		Egy osztrák mérő = 2 nagy veka					Egy mazsa		Egy bécsi öl	1 font
helye	napja	tiszta buza	elegy buza	rozs	zab	törökbuza	széna	szalma	tüzifa	marha hus
ára krajezárookban										
Kolozsvár	oktob. 7	380—400	260—280	190—210	120—130	190—210	150	75	—	21
Nagy-Várad	decz. 29	380—480	340—370	280—320	120—160	260—300	300	140	1500	24
Maros-Vásárhely	szept. 2	290—316	112—140	180—214	—	—	160—180	30—60	1000	20
Károly-Fehérvár	szept. 11	353—363	278—288	203—213	162—172	—	116—126	70—80	900	90
Nagy-Szeben	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Brassó	decz. 31	388—455	361	290—312	135—141	318	—	—	—	18
Beszterce	szept. 7	360—420	290	250	160	—	180—250	100—190	650	14
Nagy-Ényed	szept. 9	315—350	250—288	188—225	175—188	—	230—240	30—40	800	20
Szamosujvár	szept. 20	300—380	240—280	200—220	130—140	—	150	50	1200—1400	15
Décs	szept. 21	350—400	300—320	160—180	100—110	—	210—220	50—80	800	16

Torda

Erdélyi földterhermentesítési kötvény 76 frt 39 kr. — Ezüst árkelet 103.45

Az „Erdélyi Gazda” hirdetési díjszabályzata.

	széri hirdeteskor											
	1-1		1-3		1-6		1-12		1-24		1-52	
	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.
16/16 lap	14	—	36	—	70	—	120	—	200	—	360	—
9/16 "	7	—	18	—	35	—	60	—	100	—	180	—
5/16 "	3	50	9	—	17	50	30	—	50	—	90	—
2/16 "	1	75	4	50	8	75	15	—	25	—	45	—
1/16 "	—	90	2	25	4	40	7	50	12	50	22	50

Nagyobb hirdetéseknek külön kedvezmények.

Azonkívül 30 kr. helyegdíj annyiszor, a hányiszor a hirdetés megjelenik.

A szíves megrendelésben világosan kérjük kitenni: mennyi helyet igényel a bejelentés mellékelt hirdetésre számára.

Hirdetéseket elfogadnak lapunk kiadó hivatala és a Gámán János örökösiei nyomdájának központi irodája (főter gr. Gyulai-ház) Mellékletek százanként 1 o. é. forintba számítottnak.

TARTALOM:

Értesítés. — A tordai vándorgyűlés. — A k. monostori tanintézet bér gazdasága. — Társalgó. — A Budapesten 1875 novemb. 7—20-ig tartandó borkiállítás és borvásár programja. — A keszthelyi magyar királyi vinczellér- és kertész iskola tantervezete. — Egyveleg. — Hirdetések. — Piaczi árak.